Täydentävien ja vaihtoehtoisten hoitojen käyttö Euroopassa ja Suomessa

Laura Kemppainen
Yliopistotutkija, VTT
Valtiotieteellinen tdk
Helsingin yliopisto
laura.kemppainen@helsinki.fi

CAM-hoitojen käyttö Euroopassa

- European Social Survey (ESS) 2014
- CAM-hoitojen käyttö Euroopan maissa
  - 21 maata
  - Sosioekonomiset tekijät
  - Käytön yhteydet erilaisiin terveysongelmiin

Scandinavian Journal of Public Health, 2018; 46: 448–455

ORIGINAL ARTICLE

Use of complementary and alternative medicine in Europe: Health-related and sociodemographic determinants

LAURA M. KEMPPAINEN[1], TEEMU T. KEMPPAINEN[1,2], JUTTA A. REIPPAINEN[3], SUVI T. SALMENNIEMI[1] & PIA H. VUOLANTO[4]

[1]Department of Social Research, University of Turku, Finland, [2]Department of Social Research, University of Helsinki, Finland, [3]Institute of Social and Cultural Anthropology, Free University of Berlin, Germany, and [4]Faculty of Social Sciences, University of Tampere, Finland

Hoitojen luokittelu

1. Perinteiset aasialaiset hoidot (TAMS)
   - Kiinalainen lääketiede, akupunktio, akupainanta
2. Vaihtoehtoiset lääkkeet (Alternative Medicinal Systems)
   - Homeopatia, yrttihoidot
3. Manipulatiivinen kehonhoito
   - Hieronta, kiropraktiikka, osteopatia, vyöhyketerapia
4. Kehomielihoidot
   - Hypnoosi, henkiparannus

National Institute of Health (NIH) and National Center for Complementary and Alternative Medicine (NCCAM); Fulder 1998

Table I. Used at least one CAM therapy during the last 12 months.

Country	Weighted percentage	Standard error	Unweighted total count
Austria	35.5	1.2	1768
Belgium	24.6	1.1	1760
Czech Rep.	25.0	1.1	2045
Denmark	32.1	1.4	1493
Estonia	35.1	1.2	2030
Finland	35.3	1.2	2081
France	31.2	1.4	1907
Germany	39.5	1.1	3019
Hungary	9.5	0.8	1649
Ireland	19.2	1.0	2261
Israel	15.1	0.8	2491
Lithuania	32.9	1.3	2174
Netherlands	14.1	0.9	1917
Norway	28.8	1.3	1433
Poland	12.9	0.9	1588
Portugal	14.1	1.4	1030
Slovenia	22.7	1.4	1196
Spain	17.2	0.9	1894
Sweden	31.5	1.2	1763
Switzerland	39.4	1.3	1525
UK	20.6	1.0	2234
All countries	26.0	0.3	39258

- 26% oli käyttänyt jotain mainituista hoidoista viimeisen 12 kuukauden aikana
- Käyttöaste vaihteli suuresti Unkarin 10%:n Saksan lähes 40%:n välillä
- Käytetyimmät hoidot:
  - hieronta (11.9%)
  - homeopatia (5.7%)
  - osteopatia (5.2%)
  - yrttihoidot (4.6%)
  - akupunktio (3.6%)
  - kiropraktiikka (2.3%)
  - vyöhyketerapia (1.7%)
  - henkiparannus (1.3%)
  - kiinalainen lääketiede, akupainanta ja hypnoosi (alle 1%)

Terveysongelmat ja sosioekonomiset tekijät

- Raportoidut terveysongelmat lisäsivät CAM-hoitojen käyttöä
  - Eri terveysongelmiin haettiin apua erilaisista hoidoista
  - Etenkin erilaiset kiputilat johtivat avun etsimiseen useista eri lähteistä
  - Etenkin selkä- ja niskakivut, vatsa- ja ruuansulatusongelmat, yläraajojen kiputilat ja allergiat olivat yhteydessä käyttöön
- Naiset ja korkeammin koulutetut käyttivät enemmän CAM-hoitoja
- 8% CAM-hoitojen käyttäjistä oli turvautunut ainoastaan CAM-hoitoon
  - Hyvin pieni osa koko väestöstä

Käyttö Suomessa

- Taloustutkimuksen keräämät aineistot vuosilta 2008 ja 2018
- Sosiaalilääketieteellinen aikakauslehti 1/2020 (Vuolanto et al.)
- Kysymykset eivät yhtä tarkasti mietittyjä kuin ESS-aineistossa
  - Mitä seuraavista hoidoista olette itse tai joku perheenne jäsen käyttänyt tai kokeillut?
  - Ei voida määrittää tarkkaa käyttöastetta
- Kysyttyjen hoitojen käyttö oli laskenut kymmenen vuoden aikana
  - Vastaajista 12.3% kertoi vuonna 2008 ja 17.4% vuonna 2018, ettei ollut itse tai perheenjäsen ei ollut käyttänyt mitään kysytyistä hoidoista
- Hoitoja käyttäneet olivat kokeneet saaneensa hoidosta apua
- CAM-hoitojen käyttö ei ollut yhteydessä vähäisempään valtavirtalääketieteen käyttöön

Eri hoitojen käyttö

- Yleisimmät CAM-hoidot:
  - luontaistuotteet (53.8%)
  - ravintolisät (53.4%)
  - rukous (34.3%)
  - rohdosvalmisteet (29.2%)
  - akupunktio (28.1%)
  - kiropraktiikka (27.7%)
- Vähiten käytettyjä:
  - hypnoosi (4.4%)
  - kiinalainen lääketiede (5.5%)
  - aromaterapia (7.4%).

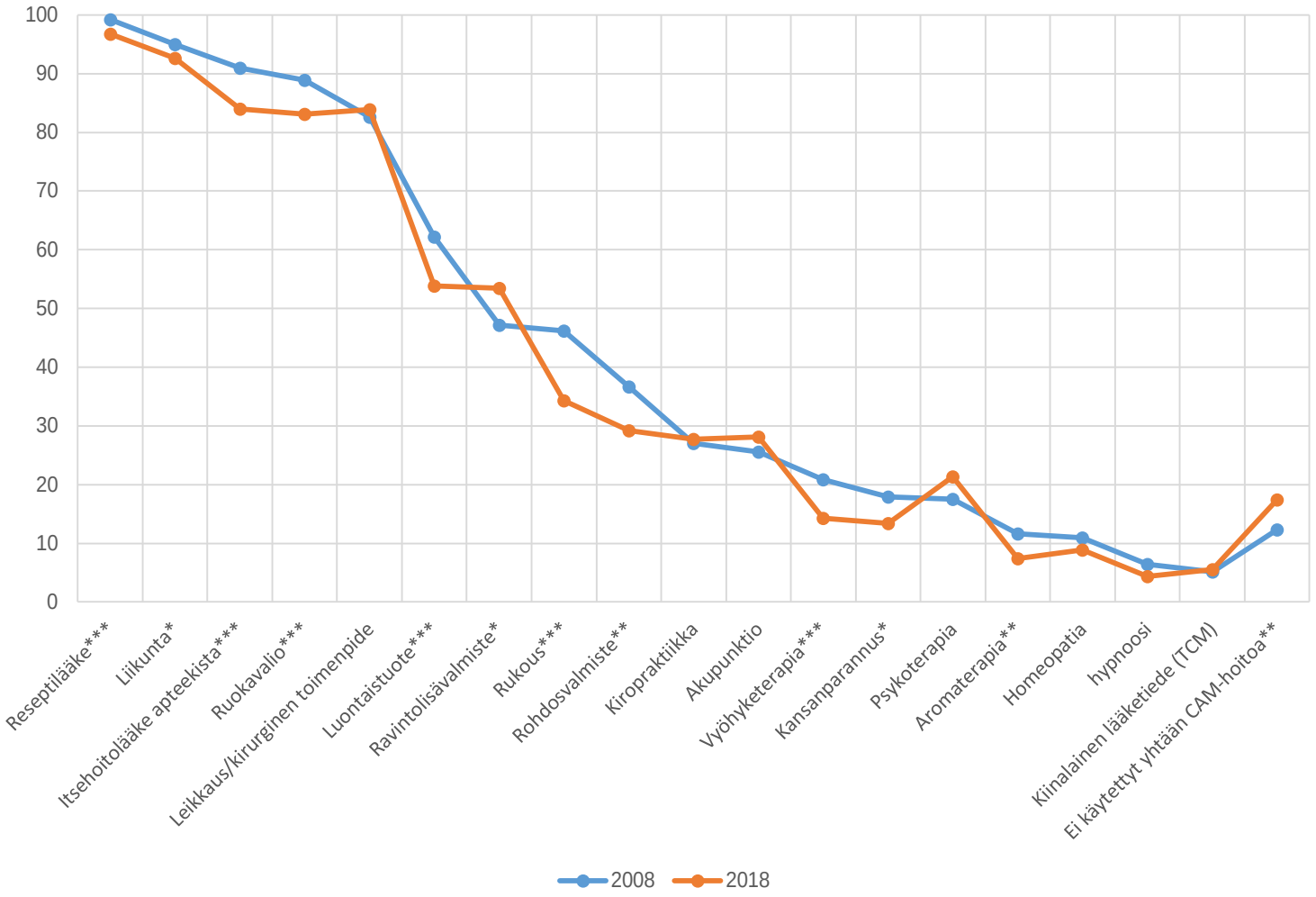

Kysymisen vaikeudesta

- CAM-hoitojen määrittelemisen vaikeus – mitä lasketaan milloinkin mukaan
  - Esim. hieronta, osteopatia -> Nostavatko käyttöastetta Pohjoismaissa?
- Kulttuuriset erot: Eri maissa erilaiset hoidot – Onko esim. Unkarissa omia perinteisiä hoitomuotoja, joita ESS ei osannut kysyä?
- Kysymysten tarkkuus: henkilökohtainen käyttö tiettynä ajanjaksona
- CAM-hoitojen kentän muuttuvuus: uusia hoitoja tulee ja vanhat poistuvat
- Jäikö vuoden 2018 kyselystä pois jotain uusia hoitomuotoja, joita ei ollut vielä 2008?
  - Esim. aromaterapian tai vyöhyketerapian käytön lasku → onko jotain tullut tilalle?